

Czy czas na nowe paradygmaty –
perspektywa finansów publicznych?
(Wybrane tezy)

Stanisław Owskiak

Finanse publiczne w naukach ekonomicznych (1)

- Finanse publiczne (FP) są elementem teorii ekonomicznych.
- W ujęciu praktycznym FP są narzędziem polityki (doktryny) państwa.
- Przy takim ich rozumieniu trudno dopatrywać się autonomicznych paradygmatów FP.
- Podstawowy paradygmat FP związany jest z koncepcją państwa podatkowego.
- Podatkowy charakter państwa stwarza różne możliwości dla doktryny ekonomicznej i społecznej.

Finanse publiczne w naukach ekonomicznych (2)

- Różne szkoły ekonomiczne i bliskie im doktryny wyznaczają zatem zakres wykorzystania FP.
- Przykłady:
 - Zalecany poziom fiskalizmu,
 - Pro/antycykliczne wykorzystanie FP,
 - Zrównoważony (niezrównoważony) budżet?
 - Prosty czy złożony system podatkowy?

Paradygmaty ekonomii a FP

- Nadmierne nierówności dochodowe (majątkowe) można uznać paradygmat.
- Czy FP można zatem wykorzystać do łagodzenia nierówności – decyduje doktryna.
- Nadmierny rozrost sektora finansowego-paradygmat?
- Czy FP można wykorzystać do ograniczenia zjawiska (podatki)?

Wkład dorobku FP w paradygmacie ekonomii (1)

- Ze względu na fakt, że FP są atrybutem władzy oraz cykl polityczny konieczne są:
 - Kontrola społeczeństwa nad FP.
 - Konsensus społeczny w sprawie ciężarów fiskalnych.
 - Ucywilizowane nakładanie danin publicznych.
 - Jawność i przejrzystość FP.

Wkład dorobku FP w paradygmaty ekonomii (2)

- Konieczne są reguły w kształtowaniu FP, tak po stronie dochodowej, jak i wydatkowej.
- Jasno i konkretnie określony podmiot odpowiedzialny za stan FP.
- Skonsolidowane FP.
- Ugruntowanie nowatorskich metod gospodarowania zarządzania (FP), w tym PPP.

Stare (nowe) dylematy

- Instytucjonalne rozgraniczenie władz fiskalnych i monetarnych (policy mix) jest wątpliwe, zwłaszcza w okresach kryzysu.
- Powrót do jednego silnego ośrodka władz finansowych? Redefinicja celów?
- Uwzględnienie cyklu koniunkturalnego (nadwyżki).
- FP są i pozostaną ostatnią deską ratunku w sytuacjach kryzysowych (nic nowego).

FP a COVID-19

- Pragmatyczne (neokeynesowskie) podejście do kryzysu, ale...
- Możliwość nadużywania FP.
- Źle adresowana pomoc.
- Pomoc w formie: zwrotna vs bezzwrotna.

FP a COVID-19

- Zagrożenie inflacyjne związane z ekspansją wydatkową powiązaną z jawną lub ukrytą ekspansją monetarną (QE).
- Kryzys COVID może pogłębiać nierówności dochodowe – FP mogą łagodzić.
- Ograniczenie iluzorycznych działań- „funduszomania”.

FP a COVID-19

- Ochrona dorobku instytucji samorządu terytorialnego w gospodarowania środkami FP (decentralizacja).
- Konfliktogenny charakter FP (podatki, wydatki) może się pogłębiać w nadchodzących latach – potrzeba konsensusu społecznego!
- Jawność i przejrzystość –bezwzględny warunek skutecznych, ale i bezpiecznych FP.